Марія ПРОКОПЧУК,
orcid.org/0000-0002-8248-0479
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської філології та перекладу
Інституту філології
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) mmprokopchuk@yahoo.com

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СЛУХАЧІВ КУРСІВ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Здійснено аналіз останніх досліджень у галузі навчання іноземних мов і культур із метою з'ясування специфіки процесуального аспекту змісту навчання англійської мови за професійним спрямуванням, а саме особливостей формування професійної лексичної компетентності (ПЛК) у слухачів мовних курсів ІДУ НД ЦЗ в умовах змішаного навчання. Уточнено компоненти ПЛК та специфіка особистісно-діяльнісного підходу із позиції викладача та слухача мовних курсів. Наголошується на важливості застосування рефлексивного підходу в процесі формування та вдосконалення ПЛК за умов активного залучення інтерактивної навчальної платформи (ІНП).

Із забезпеченням студентів спеціальними навчальними засобами, які створюють умови для формування у слухачів умінь визначати власні цілі, ставити перед собою конкретні завдання, обирати шляхи і способи їх реалізації у самостійній роботі, виокремлюються три рівні навчальної автономії слухачів (часткова, напівавтономія, умовно повна) під час роботи із вищезгаданою ІНП.

Зазначається, що використання особистісно-діяльнісного та рефлексивного підходів у процесі оволодіння слухачами англійською ПЛК створює підґрунтя для досягнення слухачами рівня умовно-повної автономії із залученням на постійній основі ІНП як додаткового інструменту для побудови власної навчальної траєкторії.

Наголошується, що використання ІНП у процесу формування та вдосконалення ПЛК зумовлює побудову навчального процесу з опорою на основні дидактичні (свідомості; систематичності і послідовності; організаційної ергономічності) та спеціальні методичні принципи (розвитку автономності; інформальності у навчанні; ситуативно-тематичної організації навчального матеріалу; інтерактивності та зворотного зв'язку).

Робиться висновок про те, що змішана форма навчання передбачає: 1) розуміння викладачем психологічних особливостей самостійного оволодіння слухачами англійською ПЛК за допомогою ІНП; 2) необхідність використання особистісно-діяльнісного та рефлексивного підходів до оволодіння слухачами англійською ПЛК з метою досягнення слухачами умовно-повної автономії; 3) дотримання викладачем дидактичних та методичних принципів навчання з метою вдосконалення слухачами ПЛК із залученням на постійній основі ІНП як додаткового інструменту для моніторингу та контролю рівня навчальних досягнень слухачів.

Ключові слова: професійна лексична компетентність, лексичні знання, лексичні навички, лексична усвідомленість, навчальна автономія, особистісно-діяльнісний та рефлексивний підходи, змішане навчання, інтерактивна навчальна платформа.

Maria PROKOPCHUK,
orcid.org/0000-0002-8248-0479
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of English Philology and Translate
Institute of Philology of the Borys Grinchenko Kyiv University
(Kyiv, Ukraine) mmprokopchuk@yahoo.com

LANGUAGE TRAINING STUDENTS LEXICAL COMPETENCE DEVELOPMENT SPECIFICS UNDER CONDITIONS OF BLENDED LEARNING

The paper aims to analyze the recent research in the field of teaching English for specific purposes in order to reveal its main procedure aspects specifics, in particular, the specifics of professional lexical competence development by the language training courses students provided by Institute of Public Administration and Research in Civil Protection. The components of professional lexical competence as well as specifics of personally oriented active approach within blended learning procedure are under consideration.

In the process of professionally focused lexical competence developing, the importance of reflexive approach is highlighted under the condition of active applying of the interactive learning platform (My English Lab).

Providing the students with mentioned above interactive tool that can be used as the premises for students' developing skills to identify their personal learning aims, set up the learning tasks, choose the certain ways of their fulfillment during self-study. The learner's autonomy is classified into partial, half, relatively complete and the conclusion is made about the importance of building the premise for the relatively complete learner's level development which is required to achieve in the modern job market.

It is highlighted that using the interactive learning platform presupposes to apply certain didactic (awareness, systematic and consistency, organization usability) and special methodological principals (learner's autonomy development, informality, situational-thematic content organization, interactivity and feedback) to the process of professionally lexical competence development.

The author arrives at the conclusion, that the appropriate level of professionally focused lexical competence can be achieved by means of 1) student-centered and reflexive approaches are applied; 2) the interactive learning platform is used on regular basis as an additional monitoring and controlling tool of students' academic performance level; 3) building premise for improving the learner's autonomy and ability to build their own learning curve and develop the skills to perform lifelong learning.

Key words: professional lexical competence, lexical knowledge, lexical skills, lexical awareness, active personal oriented and reflexive approaches, learner's autonomy, blended learning, interactive learning platforms.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

В умовах тісної взаємодії України з європейськими партнерами та трансформаційними процесами в освітній галузі актуальним постає питання підготовки майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування, що володіють іноземною мовою на достатньому рівні для здійснення професійного спілкування.

Значне зростання обсягів інформації і прискорення циклу її відновлення при обмеженому терміні навчання, інтегрований характер підготовки фахівців різних підрозділів ДСНС, залучення інформаційних технологій у професійний домен слухачів вимагають перегляду процесуального аспекту змісту навчання, а саме особливостей формування ПЛК у слухачів мовних курсів ІДУ НД ЦЗ.

Питання формування ПЛК знайшло своє відображення у сучасних дослідженнях низки науковців (Борщовецька, 2019; Британ, 2014; Лазаренко, 2015).

Вищезазначені вчені розглядають ПЛК як здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань у межах професійної діяльності та розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань та лексичної усвідомленості (language awareness).

Отже, ПЛК включає в себе лексичні навички, знання і загальну мовну усвідомленість або здатність їх використання в усіх видах мовленнєвої діяльності. Розглянемо компоненти ПЛК детальніше.

Лексичними навичками називають навички інтуїтивно правильного розуміння і вживання іншомовної професійної лексики на основі мовленнєвих лексичних зв'язків між слухом-мовленнєво-моторною і графічною формами слова та його значенням, а також зв'язків між словами іноземною мовою.

Лексичними знаннями є відображення у свідомості слухача результату пізнання лексичної системи ІМ у вигляді поняття про цю систему і правил користування нею. До лексичних знань відносять знання: усної і письмової форм слова; їх семантики (денотативного і конотативного значень); відносної цінності слова або його здатності мати антоніми, синоніми, омоніми, пароніми, стилістичну і соціокультурну забарвленість; синтаксичної і лексичної сполучувальності слова; правил словотвору (складання слів, конверсії тощо); типів словників; основних понять, пов'язаних зі структурою слова: корінь, префікс, суфікс; схожості та/або розбіжності у лексичних системах рідної та іноземної мов.

Останній компонент ПЛК – *загальна мовна усвідомленість* (language awareness) – розуміється як здатність до узагальнення результатів спостережень у вигляді вербальних і схематизованих правил, здійснення контролю під час використання слів у процесі спілкування. Практика свідчить, що формування і вдосконалення ПЛК є доволі складним та багатоетапним процесом, ефективність якого залежить від реалізації певних принципів та підходів до навчання, а також розуміння викладачем психологічних особливостей студентів.

Враховуючи предмет нашої уваги, необхідності набуває питання реалізації таких підходів до навчання, як особистісно-діяльнісний та рефлексивний. Проаналізуємо вибрані нами підходи до самостійного оволодіння студентами англійською мовою ПЛК та з'ясуємо особливості реалізації запропонованих підходів.

Оскільки особистість студента розглядається як суб'єкт навчальної діяльності, звернемося до робіт І.О. Зимньої, М.В. Давер, Н.Ф. Коряковцева, С.В. Лазаренко, Н.В. Майєр, в яких вчені досліджували психологічні особливості формування ПЛК (Зимня, 2000; Давер, 2008; Коряковцева, 2003; Лазаренко, 2015; Майєр, 2010).

Відомо, що реалізація особистісно-діяльнісного підходу відбувається за рахунок залучення таких його компонентів, як особистісного та діяльнісного підходів. Так, слідом за І.О. Зимньою, особистісний компонент особистісно-діяльнісного підходу актуалізується шляхом приділення окремої уваги мотивам, цілям, психологічним якостям, рівню знань та інтересам особистості, що ефективно впливає на з'ясування викладачем мети заняття, формування та коригування освітнього процесу з позиції того, хто навчається (Зимня, 2000:7).

У свою чергу діяльність, з одного боку, характеризується як суб'єктність, предметність, активність, цілеспрямованість, вмотивованість та свідомість, а з іншого – як набір компонентів психологічного змісту (предмет, засоби, продукти та результати) (Зимня, 2000: 86).

Н.В. Майєр розглядає особистісний компонент особистісно-діяльнісного підходу як процес формування певної компетентності в умовах самостійної роботи, що передбачає розвиток особистості, яка навчається, з урахуванням її потреб, мотивів, цілей, рівня знань, сформованості навичок і вмінь тощо, а діяльнісний компонент реалізується через уміння тих, що навчається, проектувати та реалізовувати індивідуальну траєкторію учіння на основі запропонованих викладачем прийомів та засобів навчання, керувати власним учінням від постановки мети до самостійного оцінювання власних результатів, виявляти прогалини та організовувати власну діяльність щодо їх усунення та реалізовувати власні стратегії учіння (Майєр, 2010: 36).

М.В. Давер зазначає, що провідними принципами особистісно-діяльнісного підходу є не лише комунікативність, навчання під час діяльності та індивідуалізація, але й принципи єдності, розвитку мовної особистості й автономності тих, хто оволодіває ІМ (Давер, 2008: 107).

Відповідно, автономія студентів набуватиме більшої розповсюдженості через вибір та використання ними таких навчальних стратегій, що сприятимуть забезпеченню автономності в процесі оволодіння англomовною ПЛК та визначенню ролі викладача та студентів в освітньому процесі.

Крім зазначеного вище, важливим питанням у нашій статті є аналіз особистісно-діяльнісного підходу з позиції викладача та з позиції студента.

І.О. Зимня зазначає, що при особистісно-діяльнісному підході викладачу слід визначити номенклатуру навчальних завдань та дій, їх ієрархію, форму представлення й організувати виконання цих дій тими, хто навчається. Особистісно-діяль-

нісний підхід, змінюючи характер процесу та об'єкту навчання, зумовлює зміну відомої схеми взаємодії викладача і студентів «викладач => студент» на суб'єкт-суб'єктну схему партнерської взаємодії в освітньому процесі – «викладач <=> студент», яка сприятиме створенню єдиного взаємодіючого колективного суб'єкту навчання.

Особистісно-діяльнісний підхід із позиції студента повинен забезпечувати безпеку особистого прояву того, хто навчається, в усіх ситуаціях та створювати умови для самоактуалізації й особистісного зростання; формувати активність студента та його готовність до навчальної діяльності, а також сприяти вирішенню проблемних завдань за рахунок партнерських і довірливих суб'єкт-суб'єктних відносин із педагогом; забезпечувати єдність зовнішніх та внутрішніх мотивів; приносити задоволення від спільного вирішення навчальних задач із іншими учасниками освітнього процесу (Зимня, 2000: 88). Відповідно і діяльність викладача повинна бути спрямована на навчання з урахуванням індивідуальних та психологічних особливостей студентів.

Окрім особистісно-діяльнісного підходу та готовності до самоосвіти студентів, важливості у нашій роботі набуває застосування рефлексивного підходу в процесі оволодіння студентами англomовною ПЛК.

Н.Ф. Коряковцева зазначає, що так звана «рефлексія очікувань» дозволяє тому, хто навчається, активізувати певний досвід та переосмислити його з точки зору очікуваного результату й сформулювати адекватну ціль навчально-пізнавальної діяльності та відповідних власних дій (Коряковцева, 2003:66). До того ж рефлексія трактується як процес моделювання особою дій стосовно навчально-пізнавальних завдань, стратегій досягнення навчальних цілей, пошуку альтернативних рішень, аналізу ефективності власної діяльності, самоконтролю і самооцінки.

Реалізація зазначених вище вмінь набуватиме ефективності у разі розуміння викладачем впливу обраних для навчання засобів на процес формування і вдосконалення ПЛК. В умовах змішаного навчання процес оволодіння англomовною ПЛК слухачами відбувається із широким використанням інтерактивних навчальних платформ (ІНП), а саме My English Lab (MEL).

Методичною перевагою ІНП є доступ до перегляду відео, прослуховування аудіо, а також запису і прослуховування власного голосового повідомлення з метою подальшого аналізу та вдосконалення навчальної автономії слухачів мовних курсів. Із забезпеченням студентів спеціальними

навчальними засобами, які створюють умови для формування у слухачів умінь визначати власні цілі, ставити перед собою конкретні завдання, обирати шляхи і способи їх реалізації під час самостійної роботи, виокремлюють три рівні навчальної автономії студентів:

1) часткову автономію з внутрішнім самоконтролем та із зовнішнім автоматизованим контролем (викладач визначає мету, завдання, шляхи їхньої реалізації, контролює процес і результат виконання самостійної роботи);

2) напівавтономію (викладач визначає мету і завдання, надає студентам відносну свободу щодо добору шляхів, у тому числі й із запропонованих, та ходу виконання завдання, контролює його результат);

3) умовно повну автономію (передбачається самостійне визначення студентом рубіжних і кінцевих цілей з урахуванням програмних вимог та індивідуальних потреб; можливість консультування за потреби з викладачем; самостійна реалізація поставлених завдань; самоконтроль і самокорекція, оцінювання результатів) (Биконя, 2017: 11).

Важливим елементом сучасного програмного забезпечення ІНП є надання інформації про цілі та результати навчання як для окремої вправи, так і навчальних модулів, створюючи підґрунтя для розвитку навчальної автономії студентів. Викладачі кафедри, що використовують MEL, мають можливість слідкувати за навчальним процесом і за межами аудиторних занять, оскільки отримали доступ до широкого набору діагностичних інструментів. Петля зворотного зв'язку забезпечується:

а) програмним забезпеченням, яке перевіряє правильність виконання кожного завдання, надаючи підказки та посилання на навчальний матеріал, який потрібно повторити для успішного виконання завдання;

б) викладачем, який відправляє повідомлення студентам та нагадує про завдання, що необхідно виконати, встановлюючи кінцевий термін виконання та кількість можливих спроб.

Система має інтегрований комплексний журнал успішності та вбудовані тести, результати виконання яких можуть враховуватись при нарахуванні балів студентам як за роботу, виконану на платформі, так і за самостійну роботу.

Змістовний та процесуальний компоненти навчальних матеріалів для формування із залученням MEL реалізуються за допомогою:

1) *навчального мультимедійного контенту* (відео, аудіо, опції запису та прослуховування власного мовлення, оптимізованої системи вправ

для формування мовних навичок та комунікативних умінь);

2) *перспективного планування занять* (викладач може гнучко використовувати запропонований контент, обирати необхідні складові частини предметного та процесуального аспектів вивчення мови);

– педагогічних інструментів контролю навчального процесу в межах частини заняття / всього заняття / навчального модуля / навчального курсу, що, у свою чергу, передбачає гнучкість у доборі викладачем не лише змісту, форм навчання, але й і контролю, оскільки викладач має змогу:

– встановлювати темпоральні обмеження (час, передбачений на виконання конкретного завдання), кількість спроб виконання як для окремого студента, так і всієї групи;

– вибирати завдання для роботи в класі та /або самостійного опанування;

– здійснювати постійний моніторинг за навчальною діяльністю слухачів;

– бачити об'єктивну картину рівня навчальних досягнень слухачів;

3) *інструментів зв'язку*, що озброюють всіх учасників навчального процесу додатковими можливостями для комунікації як із групою, так і індивідуально (відправлення повідомлень, нагадувань про завдання для самостійного/домашнього виконання);

4) *палітри діагностичних інструментів*, яка акумулює інформацію про кількість часу, витраченого слухачем на виконання окремого завдання в межах кожного модуля, здійснюють оцінювання рівня сформованості мовних та мовленнєвих навичок, кількість зроблених спроб (помилки);

5) *вбудованих тестових завдань*, що дозволяють здійснювати поточний та кінцевий контроль рівнів навчальних досягнень студентів, результати якого можуть враховуватись при нарахуванні балів студентам як за роботу, виконану на платформі, так і за самостійну роботу;

б) *гнучкої системи вправ і завдань*, які допомагає оптимально розподіляти аудиторні години та години для самостійної роботи, надають студентам спеціальні навчальні засоби для формування умінь визначати власні цілі, ставити перед собою конкретні завдання, обирати шляхи і способи їх реалізації під час самостійної роботи,

7) *петлі зворотного зв'язку*, за рахунок роботи а) програмного забезпеченням, яке перевіряє правильність виконання кожного завдання, надаючи підказки та посилання на навчальний матеріал, який потрібно повторити для успішного виконання завдання та б) викладача, що відправляє

повідомлення студентам та нагадує про завдання, що необхідно виконати, встановлюючи кінцевий термін виконання та кількість можливих спроб, та реалізувати студент-орієнтовану модель навчання;

8) *можливості для вдосконалення навчальної автономії слухача*: MEL презентує інформацію про цілі та результати навчання як для окремої вправи, так і навчальних модулів.

Відповідно, ІНП використовуються як інструмент:

1) ефективного формування та вдосконалення мовних і мовленнєвих навичок;

2) вдосконалення навчальної автономії слухачів,

3) моніторингу за навчальною діяльністю слухачів, надаючи викладачеві можливість отримати об'єктивну картину набуття професійних навичок володіння іноземною мовою;

4) реалізації студент-орієнтованої моделі навчання (Прокопчук, 2020: 30).

Враховуючи вищезазначене, можемо дійти висновку, що на сучасному етапі викладання англійської мови формування ПЛК повинно відбуватись із дотриманням низки *дидактичних* принципів:

- свідомості;
- систематичності і послідовності;
- організаційної ергономічності

та *спеціальних методичних* принципів навчання іноземної мови:

- розвитку автономності;
- інформальності у навчанні;
- ситуативно-тематичної організації навчального матеріалу;
- інтерактивності та зворотного зв'язку.

Проаналізуємо та уточнимо особливості реалізації кожного із них у контексті нашого дослідження, спираючись на дослідження українських і зарубіжних дослідників (Давер, 2008; Лазоренко, 2015; Майєр, 2010; Мур, 2007; Свон, 2003).

Принцип свідомості. Запорукою успішного оволодіння англомовною ЛПК у читанні є наявність у курсантів мотивації до самостійного вивчення ІМ.

Тому дії викладача мають бути спрямовані на впровадження в освітній процес мобільних додатків як провідних засобів навчання, які мотивуватимуть слухачів самостійно шукати та відбирати професійно-спрямований лексичний інструментарій, необхідний для подальшої службової діяльності та оволодівати відповідними знаннями та навчальними стратегіями.

Принцип систематичності і послідовності. У процесі оволодіння студентами англомовною

ПЛК у читанні викладач транслює студентам знання в межах певної теми, а також пропонує певну послідовність введення лексичного матеріалу та способи оволодіння ним.

Принцип організаційної ергономічності характеризується технічною підготовкою викладача до організації освітнього процесу та його спроможністю ефективно використовувати ІНП при формуванні та вдосконаленні лексичних навичок говоріння, читання, письма та аудіювання, статистично аналізувати одержані результати, а також забезпечувати максимальний рівень зручності для слухачів під самостійною навчальною діяльністю.

Принцип розвитку автономності передбачає реалізацію можливості самостійно приймати рішення студентами під час оволодіння ПЛК під час виконання вправ на ІНП. Дотримання цього принципу є ключовим для формування особистісної мотивації до вивчення лексичного матеріалу, контролю індивідуальних результатів у навчанні, а також перевірки готовності до самоосвіти протягом життя.

Дослідники наголошують, що ІНП та технології можуть ефективно сприяти вирішенню зазначених щойно завдань, оскільки мобільним пристроям характерна доступність, зручність та персоналізація, що має забезпечувати постійний процес набуття і вдосконалення знань у професійній сфері іншомовного спілкування (Давер, 2008: 29; Майєр, 2010: 211).

Враховуючи, що інформальність формування ПЛК реалізується за рахунок пробудження мотивації у студентів до самостійного ознайомлення з фаховою сферою, відбору необхідного для подальшої службової діяльності лексичного матеріалу, аналізу специфіки та аспектів професійних дій, що зустрічаються в повсякденному житті (наприклад, у процесі читання інструкцій до технічного обладнання або інформаційні статті тощо), вважаємо за доцільне використовувати *принцип інформальності*.

Дотримання цього принципу є важливим для автономного навчання, оскільки слухачам надається вдосконалювати лексичні навички асинхронно (в зручний для себе час), аналізувати власні досягнення, аналізуючи графічні показники рівня навчальних досягнень. Погоджуємось із думкою С. Лазоренко про те, що доцільно пропонувати слухачам типи та види вправ, які спрямовані на оволодіння ними вміннями інформального пошуку і відбору веб-текстів та лексичних одиниць, необхідних для майбутньої професії, а під інформальністю розуміємо автономні дії слухачів, що не оцінюються викладачем.

Ситуативно-тематичний принцип зумовлює організацію навчання з використанням ситуацій для оволодіння англомовною ПЛК за рахунок наближення до реальної сфери професійного спілкування.

Принцип інтерактивності. Розвиток і застосування КТ та мобільних технологій у навчанні ІМ сприяв виокремленню принципу інтерактивності слідом за такими дослідниками, як М. Мур і К. Свон (Moore, 2007; Swan: 2003). Цьому принципу властиві миттєва взаємодія учасників освітнього процесу. В нашому дослідженні оволодіння слухачами ПЛК та навчальними стратегіями з використанням ІНП відбувається автономно, відповідно, онлайн комунікація між студентами та викладачем можлива за допомогою опосередкованих засобів спілкування (наприклад, розміщення викладачем електронних опитувань у Google Формах та довідникових ресурсів у спеціально створеній приватній спільноті мережі Google+ або мобільному додатку Mobile Learning Class) для підтримки автономії у навчанні.

Принцип зворотного зв'язку є логічним доповненням принципу інтерактивності, оскільки викладач постійно відстежує успішність виконання вправ студентами та їх результати та який реалізується за рахунок взаємодії слухача і викладача за допомогою ІНП.

Резюмуючи викладене вище, можемо зробити висновки, що перехід на змішану форму навчання на курсах мовної підготовки ІДУ НД ЦЗ передбачає:

1) розуміння викладачем психологічних особливостей самостійного оволодіння слухачами англомовною ПЛК за допомогою ІНП;

2) необхідність використання особистісно-діяльнісного та рефлексивного підходів до оволодіння слухачами англомовною ПЛК з метою досягнення слухачами умовно-повної автономії;

3) дотримання викладачем дидактичних та методичних принципів навчання з метою вдосконалення слухачами ПЛК із залученням на постійній основі ІНП, як додаткового інструменту для моніторингу та контролю рівня навчальних досягнень слухачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биконя О.П. Теоретико-методичні засади самостійної позааудиторної роботи з англійської мови студентів економічних спеціальностей / автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017.
2. Блощинський І.Г. Використання спеціалізованого програмного додатку anki під час самостійної професійної іншомовної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до складання державних екзаменів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 58, № 2. С. 49–58.
3. Борщовецька В. Д. Навчання студентів-економістів англомовної фахової лексики : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2004. 208 с.
4. Британ Ю.В. Формування професійно орієнтованої читацької компетенції у майбутніх викладачів англійської мови засобами Інтернет ресурсів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2014. 301 с.
5. Зимняя И.А. Педагогическая психология. Учебник для вузов. Москва, 2000. 384 с.
6. Давер М.В. Мотивационно-стратегические аспекты личностно-ориентированного подхода к изучению русского языка как иностранного на начальном этапе : дисс. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Российская государственная библиотека. Москва, 2008. 436 с.
7. Корейба І.В. Методика навчання професійного читання майбутніх учителів німецької мови з використанням Інтернет-ресурсів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2010. 285 с.
8. Коряковцева Н.Ф. Теоретические основы изучения иностранного языка учащимся на базе развития продуктивной учебной деятельности : автореф. дисс. ... докт. пед. наук. Москва, 2003. 48 с.
9. Лазаренко С.В. Оволодіння англомовною лексико-граматичною компетентністю у читанні майбутніми військовими фахівцями з інформаційно-телекомунікаційних технологій у умовах автономії. *Вісник КНЛУ. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2015. Вип. 24. С. 210–220.
10. Майер Н.В. Методика самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями з використанням дистанційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2010. 286 с.
11. Прокопчук М.М. Из досвіду впровадження змішаного навчання при вивченні англійської мови за професійним спілкуванням. *World Science. Multidisciplinary Scientific edition*. № 4 (56). Vol. 3, April 2020. С. 28–32.
12. Moore M.G. Handbook of distance education (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2007.
13. Swan K. Learning effectiveness: What the research tells us. In J. Bourne & J. C. Moore (Eds.) Elements of quality online education, Practice and direction. Needham, MA: Sloan Center for Online Education, 2003. P. 13–45.

REFERENCES

1. Bykonja, O.P. (2017), *Teoretyko-metodychni zasady samostiinoi pozaudytornoi roboty z anhliiskoi movy studentiv ekonomichnykh* [Theoretical and Methodological Foundations of Economic Speciality Students' Independent Extracurricular Self-Study Work on English], (Doctor's thesis), Kyiv National Linguistic University Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].

2. Bloshchynskiy, I.H. (2017), Vykorystannia spetsializovanoho prohramnoho dodatku anki pid chas samostiinoi profesiinoi inshomovnoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv do skladannia derzhavnykh ekzameniv. Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia [Using application anki within future border officers language training state exams]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, vol. 58, № 2. P. 49–58. [in Ukrainian].
3. Borshchovetska, V.D. (2004), Navchannia studentiv-ekonomistiv anhlovnoi fakhovoi leksyky [Teaching economist students English professional lexis]. (Master's thesis), Kyiv National Linguistic University Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
4. Brytan, Yu.V. (2014), Formuvannia profesiino oriientovanoi chytatskoi kompetentsii u maibutnikh vykladachiv anhliiskoi movy zasobamy Internet resursiv [Professionally focused future teacher reading competence development by means of Internet resources] (Master's thesis), Kyiv National Linguistic University Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
5. Zimnyaya, I.A. (2000), *Pedagogicheskaya psikhologiya* [Pedagogical psychology]. Moscow, the Russian Federation [in Russian].
6. Daver, M.V. (2008), Motivatsionno-strategicheskie aspektyi lichnostnoorietnitrovanogo podhoda k izucheniyu russkogo yazyika kak inotsrannogo na nachalnom etape [Motivation and strategic aspects of the Russian language learning at an early stage] (Doctor's thesis), Moscow, The Russian Federation [in Russian].
7. Koreiba, I.V. (2010), Metodyka navchannia profesiinoho chytannia maibutnikh uchyteliv nimetskoi movy z vykorystanniam Internet-resursiv [Methodology of future teachers professionally focused German reading by means of Internet resources] (Master's thesis), Kyiv National Linguistic University Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
8. Koryakovtseva, N.F. (2003), Teoreticheskie osnovy izucheniya inostrannogo yazyika uchaschimsya na baze razvitiya produktivnoy uchebnoy deyatel'nosti [Theoretical premises of foreign language learning based on productive learning activity development] (Doctor's thesis), Moscow, The Russian Federation [in Russian].
9. Lazarenko, S.V. (2015), Ovolodinnia anhlovnoi leksyko-hramatychnoiu kompetentnistiu u chytanni maibutnimy viiskovymy fakhivtsiamy z informatsiino-telekomunikatsiinykh tekhnolohii v umovakh avtonomii [English grammar-lexical reading competence development of future information-telecommunication military experts under autonomy]. *Visnyk KNU*, № 24, Ukraine, Kyiv: Lenvit Ukraine [in Ukrainian].
10. Maiier, N.V. (2010), Metodyka samostiinoho ovolodinnia frankomovnym dilovym pysemnym spilkuvanniam maibutnimy dokumentoznavtsiamy z vykorystanniam dystantsiinykh tekhnolohii [Methodology of self-study French written form of communication by means of distant technologies] (Master's thesis), Kyiv National Linguistic University Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
11. Prokopchuk, M.M. (2020), Iz dosvidu vprovadzhennia zmishanoho navchannia pry vyvchenni anhliiskoi movy za profesiinym spilkuvanniam [Blended learning in teaching English for specific purposes: practical experience] *World Science. Multidisciplinary Scientific edition*. № 4 (56). Vol.3, Poland, Warsaw: RS Global.
12. Moore, M.G. (2007), *Handbook of distance education* (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
13. Swan, K. (2003), Learning effectiveness: What the research tells us. In J. Bourne & J. C. Moore (Eds.) *Elements of quality online education, Practice and direction*. Needham, MA: Sloan Center for Online Education.